

Klasa 3, część 2

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE, WOJNA, OKUPACJA I STALINIZM Uczeń:		
1. Ważne kierunki w sztuce początków XX w. Przykłady dzieł sztuki dwudziestolecia międzywojennego, np. G. Balla, <i>Szybkość samochodu</i> W. Roguski, <i>Dancing Kompozycja</i> P. Picasso, <i>Panny z Awinionu</i>, <i>Martwa natura</i> P. Citroen, <i>Fotomontaż</i> M. Duchamp, <i>Mona Lisa</i>.	– określa kierunki zmian w sztuce na początku XX wieku – wymienia główne tendencje i hasła związane z nowymi kierunkami w sztuce (np. aktywizm, zmiana, bunt, szybkość, rozwój cywilizacyjny, masowość, zwrot ku przyszłości, *antymimetyzm, deformacja, karykatura i groteska), krótko je komentuje, odnosi do przykładów dzieł sztuki – wymienia i krótko przedstawia kierunki artystyczne: futurizm, dadaizm, kubizm, ekspresjonizm, surrealizm; wskazuje najważniejszych przedstawicieli i wybrane dzieła – wyjaśnia terminy: kultura masowa, środki masowego przekazu – opisuje wybrane dzieła sztuki awangardowej, wskazując ich charakterystyczne cechy – ogólnie wyjaśnia terminy: awangarda, modernizm i *przedstawia relacje, jakie między nimi zachodzą – czyta ze zrozumieniem literaturę naukową i eseistyczną na temat sztuki, znajduje informacje związane z tematem – wypowiada się na temat dzieł sztuki, formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, uzasadnienia i komentarze – gromadzi i przetwarza informacje – wykorzystuje multimedialne źródła informacji	– prezentuje znalezione informacje i dzieła w samodzielnie przygotowanych dłuższych wypowiedziach (z wykorzystaniem środków multimedialnych) – wskazuje filozoficzne podstawy nowej sztuki (Nietzsche, Bergson, psychoanaliza Freuda) – szerzej wyjaśnia, czym jest kultura masowa i wskazuje jej podstawowe obszary (np. tania książka, prasa, komedie slapstickowe) – *dostrzega związki między kierunkami awangardowymi w poezji i w innych dziedzinach sztuki – przedstawia wpływ wynalazków techniki (radio, gramofon, kino) na rozwój sztuki – *rozpoznaje i charakteryzuje style w sztuce (np. kubizm, futurizm, ekspresjonizm); interpretuje je na przykładach wybranych dzieł – krótko przedstawia początki filmu jako nowej dziedziny sztuki, wskazuje najważniejszych twórców, wymienia niektóre tytuły (np. Chaplin, Eisenstein, film ekspresjonistyczny, filmowy surrealizm Buñuela, plany filmowe, montaż filmowy) – porządkuje informacje w problemowe całości
2. Uchwycić ruch i energię miasta. Poeci wyzwoleni z tradycji romantycznej. J. Tuwim, Chrystus miasta; Do krytyków. M. Głowiński, J. Sławiński, [<i>Miasto w poezji</i> - fragment].	– wyjaśnia termin: dwudziestolecie międzywojenne – analizuje i interpretuje czytane wiersze: • określa ich tematykę i problematykę • określa sytuację liryczną, ja liryczne, ty (odbiorcę), bohatera • rozpoznaje środki stylistyczne i kompozycyjne, określa ich funkcje • wskazuje motywy kulturowe (biblijne, romantyczne) i określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne – *rozpoznaje w wierszach akcenty, intonację, dynamizację wersyfikację itp.) i określa ich funkcje – określa funkcje scenerii miasta w wierszach Tuwima – określa stosunek podmiotu lirycznego do tradycji literackiej (np. do zadań romantycznego poety) – wskazuje w wierszach elementy stylu potocznego i określa ich funkcję	– *rozpoznaje tradycję kulturową, którą przywołują poeci, i określa cel nawiązania – określa funkcje nawiązania ewangelicznego w wierszu Tuwima – określa, jaka koncepcja poety i poezji zawarta jest w wierszach (unieważnienie modelu romantycznego) – w wierszu Tuwima rozpoznaje i interpretuje motyw tańca (wprowadza kontekst innych „tańców literackich”)– *dostrzega w wierszach założenia programowe (Skamandra), interpretuje je – *samodzielnie przygotowuje i przedstawia w klasie prezentację na temat motywu miasta w literaturze i sztuce – funkcjonalnie wykorzystuje materiały ilustracyjne

	– opisuje wyłaniający się z wierszy obraz Polski – czyta ze zrozumieniem fragment eseju – redaguje notatki – poszukuje dodatkowych informacji, dokonuje ich selekcji i hierarchizacji – sporządza plan prezentacji (kompozycyjny)	
6. <i>Przedwiośnie</i> – czyli spór o idee. S. Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>. Z. J. Adamczyk [<i>Znaczenie opowieści o szklanych domach w „Przedwiośniu” Stefana Żeromskiego</i>].	– streszcza powieść (lub wybrane wątki) – przedstawia tematykę i problematykę utworu – określa świat przedstawiony powieści: • czas i przestrzeń • kreacje bohaterów • przebieg wydarzeń • sposób prowadzenia narracji – rozpoznaje realistyczny charakter powieści – przedstawia obraz rewolucji ukazany w powieści; toczącą się wokół niej dyskusję oraz literackie środki jej opisu – charakteryzuje przestrzeń powieściową ukazującą polską rzeczywistość; *dostrzega jej symboliczny wymiar (np.: Nawłóć i Chłodek, dzielnice Warszawy, marsz na Belweder itp.) – charakteryzuje głównego bohatera i sposoby jego kreowania: • przedstawia etapy jego dojrzewania i edukacji, • określa przynależność pokoleniową, • wskazuje polski, ale i rewolucyjny rodowód • określa sposób widzenia polskiej rzeczywistości • określa rolę miłości w jego życiu • pokazuje cele, pragnienia, motywację – interpretuje dialogową konstrukcję III części utworu (zderzenie równorzędnych racji w polemice Cezarego z Gajowcem i Antonim Lulkiem) – interpretuje otwarte zakończenie losów bohatera (*wskazuje różne sposoby jego odczytania) – odczytuje metaforyczny sens tytułu powieści i tytułów jej części – interpretuje <i>Przedwiośnie</i> jako powieść wyrastającą z rozczarowania pierwszymi latami niepodległości – interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny społeczny, polityczny, egzystencjalny, literacki i inne) – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy – w interpretacji <i>Przedwiośnia</i> wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej – zabiera głos w dyskusji na temat decyzji bohatera oraz racji reprezentowanych przez różne postacie – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) odnoszącą się do jej problematyki powieści	– odczytuje <i>Przedwiośnie</i> jako powieść polityczną i edukacyjną – wyjaśnia termin „powieść polifoniczna” i odnosi go do III części <i>Przedwiośnia</i> – *porównuje Nawłóć i Soplicowo (ew. inne literackie obrazy dworu ziemiańskiego) – wskazuje dwa typy narracji obecne w powieści (auktorialną i personalną) i określa ich funkcje – *rozumie pojęcie aluzji literackiej i stosuje je w interpretacji utworu – analizuje język i styl, jakim pisarz przedstawia opisy polskiej rzeczywistości – w kreacji Cezarego Baryki wskazuje nawiązania romantyczne – wnioskuje na podstawie powieści, jak Żeromski wyobrażał sobie etos polskiej inteligencji – *charakteryzuje poglądy polityczne i społeczne Żeromskiego (np.: konieczność zachowania niepodległości, likwidacja nędzy, potępienie komunizmu i rewolucji) – *wie, jakie kontrowersje wzbudzało <i>Przedwiośnie</i> i jakie oskarżenia wysuwano pod adresem autora; polemizuje z nimi, wykorzystując interpretację powieści i wiadomości z podręcznika – przygotowuje przemówienie związane z problematyką powieści; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne – formułuje tezy i argumenty, odnosząc się do treści utworu i wykorzystując wnioski interpretacyjne – *wygłasza mowę na temat przekazu powieści – analizuje strukturę tekstu naukowego, wskazuje tezy i określa sposób prowadzenia wywodu

Granica jako powieść psychologiczno-obyczajowa, politycznospołeczna, filozoficzna... Z. Nałkowska, Granica	– streszcza powieść (lub wybrane fragmenty i wątki) – określa tematykę i problematykę utworu – określa świat przedstawiony utworu (czas i przestrzeń, postacie, wydarzenia itp.) – rozpoznaje realistyczną konwencję powieści – wskazuje inwersję czasową jako zasadę kompozycyjną powieści i określa jej funkcję – *wyjaśnia, na czym polega nowatorstwo kompozycji utworu – charakteryzuje głównego bohatera: • wskazuje różne źródła informacji i relatywność oceny postaci • analizuje drogę życiową Zenona i jego przemiany; • wskazuje czynniki, które miały wpływ na ukształtowanie się bohatera, jego cele, decyzje itp. • dostrzega tragizm bohatera i *wskazuje jego społeczne i psychologiczne źródła – określa sposób prowadzenia narracji; wskazuje punkt widzenia narratora oraz relacjonuje jego refleksje na temat ludzkiego życia – interpretuje tytuł powieści, dostrzegając jego wieloznaczność – interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty (społeczny, polityczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki i inne) – zabiera głos w dyskusji na temat moralnej oceny postępowania Zenona – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację powieści i odnoszącą się do jej problematyki	– definiuje termin: inwersja czasowa – wskazuje różne płaszczyzny interpretacji powieści (psychologiczno-moralną, politycznospołeczna, filozoficzną), omawia je, odwołując się do treści utworu – przedstawia wydarzenia ukazane w powieści z punktu widzenia różnych postaci; wyciąga wnioski – zabiera głos w dyskusji na temat prawdy w życiu człowieka, relatywizmu ocen, istnienia obiektywnych norm moralnych (odnosi swoje sądy do Granicy i innych utworów) – *odczytuje poglądy filozoficzne wpisane w kreację postaci (np. determinizm) – komentuje postępowanie postaci powieściowych, uwzględnia koncepcję „wdrukowanego” schematu postępowania – *interpretuje obecność w powieści motywu Maski – przygotowuje mowę oskarżycielską lub obrończą Zenona Ziembiewicza; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne – formułuje tezy i argumenty, odnosząc się do treści utworu – rozróżnia typy argumentów, posługuje się argumentami rzeczowymi, unika nieetycznych – *wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych
10. Bolesław Leśmian – czyli świat poznawany i odczuwany inaczej. B. Leśmian, <i>Topielec; Dusiolek; Szewczyk; Poeta; Dziewczyna.</i> Poezja śpiewana, np.: E. Demarczyk, <i>Garbus</i>, sł. B. Leśmian, muz. Z. Konieczny; M. Umer, <i>Ląka</i>, sł. B. Leśmian, muz. Z. Konieczny;	– przedstawia tematykę i problematykę wierszy – interpretuje wiersze, wnioskując na podstawie analizy • określa formę podawczą i typ nadawcy • przedstawia bohaterów lirycznych czytanych wierszy; *określa ich metafizyczny charakter • rozpoznaje środki kompozycyjne, określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne – przedstawia charakter świata wykreowanego w wierszach, dostrzega jego symboliczność i filozoficzne przesłanie – *rozpoznaje konwencje czytanych wierszy (fantastyczną, oniryczną, baśniową, groteskową) – rozpoznaje cechy gatunkowe wierszy (np. ballada, przypowieść, baśń) – *przedstawia sposób, w jaki poeta widzi naturę oraz jej relacje z człowiekiem	– czyta wiersze Leśmiana z właściwą dykcją i intonacją – interpretuje czytane wiersze jako opowieści filozoficzne: o bycie, poznaniu, trudzie istnienia, dochodzeniu prawdy o świecie itp. – *wyjaśnia, w jaki sposób poeta przetwarza elementy ludowe i filozoficzne, kreując świat przedstawiony swych wierszy – *przedstawia założenia intuicjonizmu Bergsona – *szerzej omawia związki poezji Leśmiana z filozofią Bergsona, odwołując się do konkretnych utworów – określa uniwersalny, filozoficzny przekaz czytanych wierszy; syntetycznie przedstawia Leśmianowską wizję świata, bytu, człowieka, Boga itp. – *wskazuje związki poezji Leśmiana z mitycznym pojmowaniem świata – *określa stylistyczną i znaczeniową wartość neologizmów Leśmianowskich

N. Czarwińska, Szewczyk, sł. B. Leśmiana, muzyka własna.	– omawia specyfikę języka artystycznego Leśmiana, m.in. • rozpoznaje neologizmy i określa ich funkcje • wskazuje i nazywa środki stylistyczne (m.in. metafory, symbole), określa ich funkcje • rozpoznaje rymy • przedstawia sposoby tworzenia rytmu – wskazuje w poznanych wierszach inspiracje ludowe (m.in.: cechy ballady, rytmiczność, postacie rodem z podań ludowych, antropomorficzne widzenie sił natury) – w czytanych wierszach wskazuje elementy humoru, ironii i groteski, określa ich funkcje – wyjaśnia, na czym polega filozoficzny charakter poezji Leśmiana, – *uzasadnia związki poezji z intuicjonizmem Bergsona – sporządza notatkę z lekcji – tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy; formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie interpretacji utworów	– rozpoznaje słowotwórczą budowę neologizmów Leśmiana – dokonuje analizy i interpretacji wybranego wiersza; wnioski przedstawia w wypowiedzi argumentacyjnej (na podstawie samodzielnie opracowanego konspektu) – ocenia muzyczno-wokalne interpretacje wierszy Leśmiana w wykonaniu Ewy Demarczyk, Magdy Umer i innych artystów
13. Forma w życiu człowieka. Parodia, groteska, karykatura. W. Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (fragmenty). Malarstwo: karnawał i groteska w sztuce europejskiej. Z. Łapiński, <i>Akcje i interakcje</i> (fragmenty <i>Ja, Ferdydurke</i>).	– przedstawia tematykę oraz problematykę utworu – wskazuje w utworze cechy gatunkowe powieści i *powiastki filozoficznej – *rozpoznaje konwencje powieści (realistyczną, groteskową, oniryczną) i ich przenikanie się w poszczególnych fragmentach – przedstawia bohatera, wskazując różne jego „ja” oraz określając role (formy), jakie zostają mu narzucone – ocenia wpływ, jaki na bohatera mają inni ludzie – *ocenia, w jaki sposób (w ujęciu Gombrowicza) człowiek jest określany przez relacje międzyludzkie – interpretuje fragmenty utworu, np. przebudzenie bohatera, zaprowadzenie go do szkoły, pojedynek Syfona z Miętusem itp., odczytując ich treści symboliczne – wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (historyczny, społeczny, filozoficzny, literacki) – ocenia obraz środowisk społecznych ukazanych w powieści: szkoła, dom (rodzina mieszczańska) dwór ziemiański, – wyjaśnia symboliczny sens kolejnych ucieczek Józia (ocenia, czy możliwe jest uwolnienie się człowieka od narzucanej mu formy) – *wyjaśnia, jak Gombrowicz rozumie dojrzałość i niedojrzałość człowieka – w czytanych fragmentach wskazuje elementy parodii, groteski, karykatury, określa ich funkcje (np. kompromitacja określonych środowisk społecznych, zachowań, postaw itp.) – *wskazuje aluzje literackie i kulturowe; określa ich funkcje – interpretuje groteskową symbolikę części ciała	– podaje podstawowe informacje biograficzne o Gombrowiczu – na podstawie sytuacji Józia ocenia sytuację człowieka uwikłanego w formę – wyjaśnia, jak można rozumieć Gombrowiczowską Formę – ocenia stylistyczną wartość elementów nonsensu, absurdu, deformacji – *wskazuje związek groteski (w języku i stylu powieści) z obrazem deformacji osobowości człowieka pod wpływem interakcji z innymi ludźmi – definiuje pojęcia *parodii i karykatury – *wskazuje przykłady stylistycznego dysonansu stosowanego przez autora, wyjaśnia jego mechanizm i funkcje – *rozumie pojęcie parafrazy; wskazuje parafrazy w tekście utworu i określa ich funkcje – przedstawia samodzielnie przygotowany referat (lub prezentację) na temat groteski w literaturze i sztuce europejskiej; wykorzystuje materiały ilustracyjne

	– wskazuje sformułowania charakterystyczne dla groteskowego kodu Gombrowicza i wyjaśnia ich sens (np. <i>pupa, gęba, tydka, patrzeć belfrem</i>) – redaguje wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Ferdydurke</i> i twórczości Gombrowicza; zabiera głos w dyskusji, pisze wypracowanie (np. rozprawkę) – na podstawie powieści i wybranych dzieł sztuki wyjaśnia, czym jest groteska i jakie są jej cechy – czyta ze zrozumieniem literaturę naukową poświęconą powieści Gombrowicza, wykorzystuje zawarte w niej informacje	
17. Pokolenie wojenne – czyli katastrofa spełniona. K. K. Baczyński, <i>Pokolenie;</i> <i>Elegia o... [chłopcu polskim];</i> <i>Z lasu;</i> <i>Wyroki;</i> *** <i>Niebo złote ci stworzę.</i> K. K. Baczyński, <i>Pokolenie</i> (rysunek). E. Demarczyk, <i>Wiersze wojenne</i>, sł. K. K. Baczyński, muz. Z. Konieczny. P. Rodak, <i>Wyobraźnia poetów spełnionej apokalipsy</i> (fragm.).	– przedstawia tematykę, treść i problematykę wierszy – interpretuje wiersze, formułując wnioski na podstawie analizy, m.in.: • określa nastrój i wskazuje tworzące go środki stylistyczne i kompozycyjne • określa charakter przestrzeni, interpretuje wypełniające ją elementy • wyodrębnia obrazy poetyckie • rozpoznaje symboliczno-wizyjny charakter i *konwencję oniryczną • interpretuje motywy symboliczne • określa segmentację wierszy • określa, kim jest podmiot liryczny (indywidualny i zbiorowy) wierszy • wskazuje środki językowe i stylistyczne sygnalizujące, iż poeta (podmiot liryczny) mówi w imieniu pokolenia – wyjaśnia, jak Baczyński postrzegał tragizm swego pokolenia – nazywa wartości obecne w czytanych utworach – przedstawia poetów pokolenia wojennego: Baczyńskiego, Gajcego, Borowskiego – wyjaśnia określenie „poeci spełnionej przepowiedni” (lub: „spełnionej apokalipsy”) – na podstawie czytanych wierszy przedstawia obraz wojny jako: • apokalipsy (uwzględnia ich poetykę, rozpoznaje cechy stylu ekspresjonistycznego) • rozpadu ogólnoludzkiego porządku • upadku uniwersalnych wartości – syntetycznie wyjaśnia, jak poeci wojenni pojmowali obowiązek moralny poety i człowieka – odwołując się do czytanych utworów, wyjaśnia, na czym polegał tragizm i heroizm pokolenia wojennego – czyta ze zrozumieniem fragment tekstu naukowego na temat wyobraźni poetyckiej – redaguje wypowiedź argumentacyjną (itp. rozprawkę) na temat czytanych wierszy	– analizuje istotę tragizmu pokolenia wojennego wyrażonego w wierszach Baczyńskiego – na podstawie czytanych wierszy przedstawia historiozofię poety – przeprowadza samodzielną analizę i interpretację <i>Pokolenia</i> (lub innego wiersza) Baczyńskiego; bierze pod uwagę świadomość pokoleniową, pejzaż, obraz człowieka, motywy apokaliptyczne itp.– podaje podstawowe informacje o podziemnym życiu literackim i kulturalnym na ziemiach polskich w czasie okupacji – syntetycznie przedstawia wyłaniający się z czytanych wierszy obraz pokolenia, którego młodość przypadła na czas wojny – *porównuje wiersze poetów okupacyjnych (np. Baczyńskiego) z utworami przedwojennych katastrofistów (np. Czechowicza) – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę, *interpretację porównawczą, *esej) na temat czytanych wierszy
19. Obóz koncentracyjny według Borowskiego. T. Borowski, <i>Proszę państwa do gazu;</i>	– przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu (-ów) – relacjonuje i interpretuje opowiadanie (-a), wykorzystując wiedzę o obozach koncentracyjnych i o biografii autora – wskazuje w opowiadaniu (-ach) warstwę dokumentarną i literacką	– wyjaśnia pojęcie mentalności obozowej, wskazuje i ocenia jej zasady – *przedstawia koncepcję człowieka totalitarnego (H. Arend), odnajduje go w postaciach Borowskiego – rekonstruuje obraz natury ludzkiej wyłaniający się z opowiadań Borowskiego; konfrontuje go

<i>Pasażerka</i>, film w reż. A. Munka	– interpretuje opowiadanie (-a), opierając się na analizie tekstu, m.in.: • opisuje rzeczywistość obozową • analizuje ludzkie postawy i sposób ich przedstawienia – przedstawia wizję obozu opisaną przez Borowskiego (wytwór kultury europejskiej; model państwa totalitarnego) – na przykładzie Tadka i innych postaci charakteryzuje więźnia obozów hitlerowskich, wykazuje jego uprzedmiotowienie – wyjaśnia określenie: „człowiek zlagrowany” – odróżnia Tadka – bohatera literackiego od postaci pisarza – *uzasadnia, iż opowiadania Borowskiego mają wymiar moralistyczny, a nie nihilistyczny – odwołując się do tekstu, charakteryzuje styl, jakim pisane są opowiadania i sposób prowadzenia narracji (behawioryzm, lapidarność) – charakteryzuje język obozowy; wskazuje specyficzne słownictwo i *określa wpisany w nie obraz świata – redaguje notatkę syntezującą – zabiera głos w dyskusji na temat sposobów pokazania zbrodni i ludobójstwa w literaturze, formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do utworu i jego kontekstów – redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat utworu Borowskiego	– z systemem wartości uniwersalnych i chrześcijańskich – przedstawia kontrowersje, jakie budziły opowiadania Borowskiego („sprawa Borowskiego”) – *przedstawia diagnozę kultury europejskiej postawioną przez Borowskiego (cywilizacyjna utopia zamieniona w mechanizm ludobójstwa) – *wyjaśnia, jaki związek z przedstawioną wizją człowieka „urobionego” przez obóz ma behawiorystyczny styl opowiadań – poszukuje w różnych źródłach wiadomości o utworach literackich i filmach dokumentujących zbrodnie hitlerowskich obozów koncentracyjnych; sporządza bibliografię – *interpretuje opowiadania, wykorzystując konteksty literackie i filmowe; porównuje różne spojrzenia na niemieckie obozy koncentracyjne, relacje między katem a ofiarą, konsekwencje zbrodni itp.
20. Świat nie uwierzył... Prawda o łagrach. G. Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i> (fragmenty).	– przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu – relacjonuje utwór, wykorzystując historyczną wiedzę o łagrach sowieckich – wskazuje w utworze warstwę dokumentarną i literacką – na podstawie utworu przedstawia metody fizycznego i psychicznego niszczenia ludzi w państwie sowieckim; przywołuje fakty, cytuje fragmenty – charakteryzuje system obozów sowieckich jako obraz totalitaryzmu – rozpoznaje w powieści cechy pamiętnika, m.in. określa • zasadę kompozycyjną • sposób uporządkowania materiału • sposób prowadzenia narracji – interpretuje tytuł i motto powieści – formułuje główny problem i przesłanie utworu – interpretuje <i>Inny świat</i> jako wyraz odmowy poddania się złu – w interpretacji utworu wykorzystuje konteksty: historyczny, autobiograficzny, egzystencjalny, filozoficzny – *wymienia inne ważne publikacje i ich autorów ukazujące „archipelag GUŁag” – poszukuje literatury naukowej (np. dokumentarnej, historycznej) w różnych źródłach, aby poszerzyć wiedzę o omawianych zagadnieniach	– podaje podstawowe informacje o Herlingu-Grudzińskim jako więźniu łagrów i wybitnym pisarzu emigracyjnym, a także o środowisku „Kultury” paryskiej – wskazuje introspekcję jako metodę pisarską związaną z moralistycznym przesłaniem utworu – porównuje obraz człowieka w sytuacji ekstremalnej w opowiadaniach Borowskiego i <i>Innym świecie</i> (przedstawia istotę „sporu” Grudzińskiego z Borowskim) – porównuje styl opowiadań Borowskiego i <i>Innego świata</i> – formułuje własne wnioski i sądy na temat różnych wizji „świata za drutami” oraz postaw ludzkich w sytuacji ekstremalnej – w interpretacji <i>Innego świata</i> wykorzystuje wiadomości z literatury naukowej; syntetyzuje je i przetwarza

	– zabiera głos w dyskusji na temat sposobów pokazania zbrodni i ludobójstwa w literaturze oraz postaw wobec zła; formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do utworu i jego kontekstów – redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat powieści G. Herlinga-Grudzińskiego	
21. Opowieść o powstaniu w getcie warszawskim. Literacki reportaż. H. Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem.</i>	– przedstawia tematykę, treść oraz problematykę utworu – relacjonuje i interpretuje utwór, wykorzystując wiedzę o powstaniu w getcie warszawskim i o biografii autora – przedstawia faktograficzny charakter książki, m.in. wyjaśnia: • kim jest Edelman i jaką rolę odegrał w powstaniu w getcie warszawskim • jak wyglądało życie w getcie • jak przebiegało powstanie – określa cechy utworu, które zbliżają go do literatury pięknej oraz te, które nadają mu wartość dokumentu – wskazuje w utworze cechy reportażu (*reportażu literackiego) – wskazuje dwie płaszczyzny czasowe relacji Edelmana i określa, co je łączy – na podstawie relacji Edelmana interpretuje wybuch powstania w getcie jako walkę o godną śmierć – interpretuje tytuł utworu – wyjaśnia, dlaczego Edelman odrzuca heroizację powstania w getcie – wyjaśnia znaczenie słowa „holocaust” – redaguje wypowiedzi argumentacyjne (np. rozprawkę) na temat problematyki utworu – zbiera materiały do syntezy: „Literackie świadectwa lat wojny i okupacji”, m.in.: opracowuje bibliografię najważniejszych pozycji gromadzi wiadomości o ich autorach, wykorzystując informacje z różnych źródeł, w tym – internetu	– interpretuje utwór, wykorzystując różnorodne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki, kulturowy, religijny – porównuje opisy śmierci Żydów w getcie z literacką tradycją „pięknej” śmierci w walce – charakteryzuje styl relacji Edelmana – w języku reporterki rozpoznaje różne style i konwencje językowe (np. mowę pozornie zależną, język medycznego raportu) i określa ich funkcje – przygotowuje i wygłasza prezentację: „Literackie świadectwa lat wojny i okupacji – dokument czy literatura piękna?”, wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały ilustracyjne
22. Powstanie warszawskie - relacja cywila. M. Białoszewski, <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> (przypomnienie ze szkoły podstawowej). Filmy: <i>Kanał</i>, reż. A. Wajda; <i>W ciemności</i>, reż. A. Holland.	– wykazuje się znajomością i rozumieniem tematyki oraz problematyki utworu Białoszewskiego oraz jego związku w wydarzeniami historycznymi – wykazuje faktograficzny charakter pamiętnika – przedstawia obraz powstania warszawskiego, jaki Białoszewski zawarł w <i>Pamiętniku</i> – wyjaśnia, na czym polegał (ukazany w <i>Pamiętniku</i>) tragizm i heroizm ludności cywilnej w powstaniu – rozpoznaje cechy gatunkowe utworu (pamiętnik) – przedstawia kompozycję utworu i wyjaśnia jej funkcję – analizuje język <i>Pamiętnika</i>; odnajduje w nim cechy relacji mówionej i określa funkcję tego zabiegu – analizuje wybrany obraz filmowy ukazujący tragedię Warszawy i jej mieszkańców w czasie wojny i powstania: • omawia koncepcję filmu	– porównuje <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> z innymi tekstami kultury przedstawiającymi walkę z niemieckim okupantem (np. <i>Kamieniami na szaniec</i>, piosenkami powstańczymi) – określa, które cechy zbliżają utwór do literatury pięknej, a które – do publicystyki (dokumentu) – porównuje obraz powstania warszawskiego ukazany w <i>Pamiętniku</i> oraz w wybranym filmie

	• przedstawia narrację filmową • wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje	
23. Człowiek, który ocalał. T. Różewicz, <i>Ocalony; Termopile polskie; Lament</i>. Sztuka: J. Szajna, <i>Ściana butów</i>; A. Wróblewski, <i>Rozstrzelanie surrealistyczne</i>. Stanisław Burkot [<i>Formuła poezji Tadeusza Różewicza</i>].	– przedstawia tematykę i problematykę wierszy – interpretuje wiersze, wykorzystując kontekst historyczny oraz konteksty literackie – określa, kim jest podmiot liryczny wypowiadający się w wierszach Różewicza – interpretuje anonimowość bohatera wierszy Różewicza – charakteryzuje ukazanego w poezji Różewicza człowieka, który „ocalał” – wykazuje moralistyczny wymiar utworów Różewicza (diagnoza rozpadu wartości, „poszukiwanie nauczyciela i mistrza”, który pomoże odbudować ład) – charakteryzuje budowę i język artystyczny wierszy Różewicza, wyjaśnia jego ideowe przesłanie – w wierszach Różewicza dostrzega zatarcie granicy między językiem poezji a językiem prozy, ilustruje je przykładami – * w czytanych wierszach dostrzega demitologizację śmierci i określa jej funkcję – przedstawia syntetycznie zawarty w poezji Różewicza obraz człowieka i świata „po katastrofie”; formułuje tezy, uzasadnia je na podstawie analizy wierszy, ilustruje wypowiedź cytataми – porównuje sposób ukazania okrucieństwa wojny i ludobójstwa w poezji Różewicza i obrazach A. Wróblewskiego oraz instalacjach J. Szajny – redaguje interpretację wiersza Różewicza; formułuje hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją na podstawie analizy utworu – wykorzystuje literaturę naukową do pogłębienia interpretacji wiersza Różewicza	– interpretuje wiersze Różewicza, wykorzystując różne konteksty, m.in. egzystencjalny, filozoficzny, religijny, biblijny, kulturowy – rozpoznaje cechy gatunkowe <i>Lamentu</i> (lamentacja), *wskazuje tradycję literacką, interpretuje funkcję stylizacji – wyjaśnia, w jakim sensie bohater poezji Różewicza jest okaleczony; odwołuje się do treści wierszy, przytacza cytaty – *identyfikuje pokolenie literackie, do którego należy Różewicz; wskazuje cechy wspólne (dla pokolenia) i indywidualne (poety) – w czytanych wierszach rozpoznaje motywy antyczne i biblijne oraz aluzje kulturowe; interpretuje ich funkcje – *redaguje interpretację porównawczą np. wybranego wiersza Różewicza i obrazu A. Wróblewskiego lub wybranego wiersza Różewicza i wiersza innego poety związanego z wojną i Zagładą – rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego; analizuje sposób prowadzenia wywodu, wskazuje tezy i argumentacje
27. Przerazająca wizja przyszłości w świecie walczących totalitaryzmów. Antyutopia polityczno-społeczna. G. Orwell, <i>Rok 1984</i>.	– przedstawia tematykę oraz problematykę powieści – streszcza, opowiada utwór (lub jego fragmenty) – wskazuje cechy gatunkowe powieści, rozpoznaje antyutopię – wyjaśnia termin: antyutopia – rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego: • określa czas i miejsce wydarzeń • przedstawia (charakteryzuje) głównego bohatera i inne postacie • przedstawia akcję, wątki i główne motywy • określa sposób prowadzenia narracji – *ocenia, czy konwencja literacka utworu jest realistyczna, czy fantastyczna; podaje argumenty – opisuje sytuację przedstawionego w utworze świata przyszłości – przedstawia trzy ideologie świata przyszłości (angsoc, komunizm, kult Nie-Ja), *dostrzega polityczne aluzje	– wskazuje źródła tragizmu głównego bohatera; opisuje jego przemiany – przedstawia strukturę społeczeństwa Oceanii, charakteryzując jego warstwy – określa, jaką rolę w państwie Wielkiego Brata odgrywały propaganda i aparat przemocy – rekonstruuje obraz życia w Oceanii narzucany przez propagandę; ocenia jego funkcję polityczną – wyjaśnia, na czym polegało prostowanie języka; podaje przykłady z powieści – określa perspektywę, z jakiej prowadzona jest narracja – i jej funkcje – interpretuje utwór, wykorzystując różne konteksty; m.in. wskazuje analogie historyczne (do państwa opisanego w powieści) – *wyjaśnia, na czym polega ich znaczenie powieści dla kultury i myśli politycznej XX w.

	– opisuje sytuację mieszkańców Oceanii, rozpoznając w nim cechy społeczeństwa w państwie totalitarnym – przedstawia sposoby zniewalania człowieka w totalitarnym państwie Oceanii (m.in. przez redukowanie języka i stosowanie nowomowy) – wyjaśnia określenie <i>nowomowa</i> – tworzy wypowiedź argumentacyjną na temat sytuacji jednostki w państwie przedstawionym przez Orwella	
--	---	--